

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations

- Visegrad Fund

Enviro-workshop

Mimoškolská environmentálna výchova, envirocentrá a enviroceny (Extracurricular environmental education. Environmental centres and environmental prizes.)

Anita Huťková
Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Photo by A. Huťková

Východiská, kľúčové pojmy

- Všeobecné apely – potreba environmentálneho vzdelávania, výchovy a osvedy
- Dokumenty (napr. MŽP a ŠPÚ rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvedy do roku 2025, MŽP SR; výskum *Čo vás v tej škole učia, 2021*; *Interná koncepcia EV do r. 2030 - SAŽP*, a i.)

formálna (ŠPÚ)

Environmentálna výchova

neformálna (koordinátori, kluby, centrá - **CEV**)

- **Environmentálne vzdelávanie**
- **Environmentálna osveda**

„**Neformálna environmentálna výchova** je odovzdávanie vedomostí, poznatkov a skúseností v mimoškolskom systéme prostredníctvom organizácií, jednotlivcov, MVO a pod. Uskutočňuje sa mimo alebo niekedy paralelne s hlavným systémom vzdelávania.“ (s. 8)

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations. HEC

Neformálna environmentálna výchova

Neformálnu environmentálnu výchovu a vzdelávanie zabezpečuje MŽP SR prostredníctvom: Slovenskej agentúry životného prostredia, Štátnej ochrany prírody SR, Národnej ZOO Bojnice, Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva, Slovenského banského múzea, Slovenského vodohospodárskeho podniku a iných.). Praktická environmentálna výchova sa realizuje hlavne v: Stredisku environmentálnej výchovy SAŽP **Dropie**.

MŠVVaŠ SR zabezpečuje neformálnu výchovu: EVVO IUVENTA (už **NIVAM**)

Neformálnu EVVO a praktické programy na aktuálne témy ponúkajú na Slovensku aj rôzne MVO, neziskové organizácie, občianske združenia a CVČ formou akcií, podujatí ako aj programov akreditovaných MŠVVaŠ SR. Najvýznamnejšie z nich združuje **Ekofórum** (23 MVO, www.ekoforum.sk) a Sieť environmentálno-výchovných organizácií – **Špirála**. Pozri tiež: **CEA, ŽIVICA, DAPHNE, SOSNA, Zelená koalícia** ai.

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations. HEC

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Čo je CEV?

„Environmentálne centrum (Nature Center) je stála nezisková organizácia so vzdelávacím, vedeckým a kultúrnym účelom s profesionálnymi zamestnancami a otvorenosťou voči verejnosti na pravidelnej báze. (...) Zariadenia môžu byť budované ako centrá exteriórových aktivít (UK), tábory a kampusy (US) či ako centrá národných parkov (RSA). Úlohu environmentálnych centier (...) môžu plniť aj zoologické záhrady, sprístupnené jaskyne či múzeá“ a pod. (Čo vás v tej škole... s. 19)

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations. HEC

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Predmet a ciele výskumu

- aktivity CEV – ekoworkshopy, súťaže, letné tábory, olympiády, príp. školy v prírode a iné aktivity – JAZYKOVÉ A KOMUNIKAČNÉ UCHOPENIE;

- odkrytie sémantiky *ekologického a environmentálneho* v ponúkaných aktivitách, a to aj s dosahom na odborné vymedzenie adjektíva v terminológii. Aké toposy v nich prevládajú? Čo odzrkadľujú názvy daných „produktov“; čím sú motivované (jazykové a komunikačné aspekty)? Ako sú dané komunikáty konštruované s ohľadom na obsah a cieľovú skupinu?

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations. HEC

- The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

K pojmom ekologický a environmentálny

- Ekológia patrí do sústavy biologických vied. „Životní prostředí je (...) komplexní system z různých aspektů – nejen ekologických, ale i technologických, ekonomických, demografických, sociologických, hygienických, psychologických a politických“ (Jemelka, 2008, s. 8).
- Heslo environmentální– vzťahujúci sa k život. prostrediu. Vedľa aspektov prírodného charakteru sú zohľadnené aj problémy vo vnútri spoločnosti, ktoré životné prostredie ovplyvňujú sprostredkovane. Pojem je často zamieňaný s ekologickým. **Čo je environment. nemusí byť nutne ekologické. Ale všetko ekologické je vždy zároveň aj environmentálne**“ (Matějček a kol., 2007, s. 27).
- Adjektívum environmentálny je teda obsahovo „širšie“.

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations. HEC

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

The V4 Humanities Education for the Climate.

Diagnoses – Best Practices – Recommendations

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

TÁBORY		
Ekotábor Gazdáčik	Slogan: Hravo – Zdravo – Tvorivo	Úcta k život. Prostrediu: animoterapia, fytooterapia, ozonoterapia, aromaterapia, arteterapia, muzikoterapia
Letný Ekotábor Priateľov Zeme		Doobeda manuálna práca (stavba maštale, kopanie žumpy, oprava stodoly, zber liečivých rastlín), prednášky a diskusie: šelmy a lesný ekosystém, ekopoľnohosp.a bylinky, odpady a konzum, remeslá – hrnčiarstvo, hlinené techniky, slama, recykl.papiera..., ale aj cvičenie jógy, fireshow, lukostrelba, výučba ľud. tanc. (môžu si priniesť „gorálky“ na drotárstvo), návšteva festivalu Hrhovské čudá
Bystré sovičky – Letný tábor DAPHNE (Inštitút aplikovanej ekológie)		expedície plné zážitkov na Železnej studničke, Devínskej Kobyle, vo Vodárenskom múzeu, stretnutie s herpetológom (odborníkom na obojživelníky a plazy) a včelárom, výroba hmyzieho hotelu, spoznávanie vtákov a iných živočíchov, rozprávanie o Slovanoch a ich rituáloch, písanie zážitkov do pripraveného “Bádateľského zápisníka”, výučba anglických slovíčok.
Wachumba: Letný tábor Pura Natura	Wachumba mindsetová komunita	letný eko tábor, pre mladších milovníkov zvierat a prírody do života na farme, ako sa starať o zvieratká, rozliš. rastlinky, zber bylinky - tajomstvá prírody
CK Slniečko: Sunny Forest Camp	Letný tábor	Ako Robin Hood – žiť v súlade s prírodou, stredoveký život (Beckov), plavba po Váhu, lukostrelba, stopovačka
Zaži na ranči! Zaži v parku! Ryby, relax, príroda!		CK Slniečko Letné tábory
Letný tábor Kosit	KOSIT = CEV (pre KE, + Natur Pack)	Ako sa správať k psíkom, lesní pedagógovia zo Št. lesov, krúžkovanie vtákov, nakrúcanie a strihanie video-reportáží, denne táborové noviny!
CEVEV Malá Líška: Za divočinou do mesta (denný let.ekotábor)	Leto v divočine je to pravé!	poznávanie planetárnych superhrdinov= pôdne a vodné živočíchy a rastliny, opelovače, stromy, dravce a šelmy, návšteva záhrady; Jedloles, ako stromy ochladzujú mesto, návšteva sokoliarne
CEV ŽIVICA: Hurá von! (rodinný tábor)	Téma t.r.: Tajomstvá vody (klimat. kríza a potreba zadrž. vody v krajine)	tvorba priehradzok na potoku, skúm. riečn. živočíchy (+raky aj kriváky), VODOvody vo svahu. ako znížiť rodinnú vodnú stopu a ako rozpoznať množstvo virtuálnej (skrytej) vody v

The V4 Humanities Education for the Climate.

Diagnoses – Best Practices – Recommendations

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Prvá ekoolympiáda (vedomostná súťaž)	OZ Planet Lover Marec 2022		Témy: voda, biodiverzita, odpad, klimatická zmena Slogan: Nikto nie je príliš malý na to, aby niečo zmenil.
EnviroOtázniky (už 16. roč.)	SAŽP		témy: elektroodpad, dohovor o medzinár. obchode s ohroz.druhmi živočíchov a rastlín, klimatické zmeny, upcycling a ekopoľnohospodárstvo, ekoturistick.zaujímavosti, ochrana vtáctva, oceány a moria
Enviropátračka, 4.kolo súťaže	Strom života		vedomostné, bádateľské a umelecké úlohy pre 4 kateg.náročnosti – výstup: ppt.prezentácia a opis priebehu pátračky
Voda nad zlato	v rámci Enviropektra (SAŽP)		Pre maturantov KE kraja vymyslieť projekt, kt. má pozit. vplyv na život. Prostredie, zadržiavanie vody a biodiverzitu (finále bolo online 2.12. 2021), , fotosúťaž
Enviropektrum	SAŽP	fotosúťaž	
EkoKvíz (na Deň Zeme 22.4.),	Edukacia@Internet	Prvý celoslovenský online kvíz zameraný <u>na environm.témy</u> =	
Zelený svet	SAŽP	26.ročník výtvarné a liter.dielo, téma 26. ročníka: Lokálnosť je naša budúcnosť	
Zaostri na Zelenú školu	ŽIVICA	fotosúťaž	
Envirofilm a Ekotopfilm		festival	
Eko-Alarm	Projekt Inštitútu cirkulárnej ekonomiky (INCIEN)+ Živica, Nadácia Ekopolis atď.	Téma odpadu na školách	
Zelená cirkulárna akadémia	INCIEN Projekt	Vzdelávanie v témach (pre verejný a súkromný sektor, nie školstvo!): MODELY CIRKULÁRNEJ EKONOMIKY – UZATVÁRANIE MATERIÁLOVÝCH TOKOV – na úrovni samospráv a podnikov SMEROM K UHLÍKOVEJ NEUTRALITE NÁSTROJE CIRKULÁRNEJ EKONOMIKY	

• Visegrad Fund

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Líštatá v brlôžku	CEVEV Malá Líška
Drobce v ekocentre	CEVEV Malá Líška
Zadrž vodu! Polej strom! Napoj zvieratá!	CEVEV Malá Líška
Vyčistené! Vysadené!	CEVEV Malá Líška
Zachráňme mokrad'!	CEVEV Malá Líška
Žabí cestovatelia	CEVEV Malá Líška
Pozorovanie hmyzu	CEVEV Malá Líška
Prebúdzanie spáčov (netopiere)	CEVEV Malá Líška
Jar s Ferdom Mravom	CEVEV Malá Líška
Mlád'atá v lese	CEVEV Malá Líška

Farma- rastlinky	CEVEV Malá Líška
Farma – jesenná úroda	CEVEV Malá Líška
Farma - zvieratká	CEVEV Malá Líška
Čo to tu kvitne?	CEVEV Malá Líška
Čo to tu bzučí? (hmyz)	CEVEV Malá Líška
Jarní cestovatelia (najmä žaby)	CEVEV Malá Líška
Čarovná voda	CEVEV Malá Líška
Vzácný papier	CEVEV Malá Líška
Potvorky v potoku	CEVEV Malá Líška
Za lesnými studničkami alebo ako les zadržáva vodu	CEVEV Malá Líška

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Kto býva na strome?	CEVEV Malá Líška
Prípravy na zimu	CEVEV Malá Líška
Čítanie o zime	CEVEV Malá Líška
Prírodné vianočné sviatky	CEVEV Malá Líška
Zimné príbehy	CEVEV Malá Líška
Jesenné prírodné materiály	CEVEV Malá Líška
Hostia na krmidle	CEVEV Malá Líška
Pilné včielky Medulienky	CEVEV Malá Líška
Kvapka vody veselá	CEVEV Malá Líška
Pestrofarebné motýle	CEVEV Malá Líška

Život v potoku	CEVEV Malá Líška
Vlna – plstenie	CEVEV Malá Líška
Hliník – magnetka	CEVEV Malá Líška
Papier	CEVEV Malá Líška
Globálne vzdelávanie pre SŠ	CEVEV Malá Líška
Výskumnický workshop (v auguste 2022 prebehli 13. a 14. ročník) – (tábor)	SEV DROPIE
Hravá geológia v Prírod. a banskom skanzene Budúcnosť	nezisk.org. Barbora
Zatoč s odpadom (online kampaň)	SAŽP
Ekoworkshop	OZ Planet Lover
Zelená škola	CEV ŽIVICA

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Záhrada, ktorá učí	CEV ŽIVICA
SadOVO	CEV ŽIVICA
Klíma nás spája	CEV ŽIVICA
Mestské včely	CEV ŽIVICA
ElektroOdpad - Dopad	CEV ŽIVICA
Globálne vzdelávanie	CEV ŽIVICA
Ekodielnička v Uhoľnej expozícii v Handlovej	Slovenské banské múzeum (SBM)
Dielnička v Kammerhofe	SBM
Geobádatelňa Berggericht –	SBM
Galéria Jozefa Kollára	SBM

Tajomstvá hmyzu	Regionálny program SAŽP na šk. rok 2022/23
Preč s odpadom	Regionálny program SAŽP na šk. rok 2022/23
Pod dekou	Regionálny program SAŽP na šk. rok 2022/23
Rýchla móda	Regionálny program SAŽP na šk. rok 2022/23
Férové banány	Regionálny program SAŽP na šk. rok 2022/23
Enviráza	Celoslovenský program SAŽP
Ekostopa	Celoslovenský program SAŽP
Na túru s Naturou	Celoslovenský program SAŽP
Program GLOBE (Global Learning and Observation to Benefit the Environment)	CEV DAPHNE
Slnovrat na záhrade Jún 2022	SEV Dropie
Bezplatný vzdelávací program pre žiakov MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ aj CVČ	KOSIT = CEV (pre KE, + Natur Pack)
O správnom nakladaní s odpadom	

ZADANIE

Práca v skupinách: každá skupina si vyberie jeden link. Nasleduje diskusia, pomenovanie pozitív i potenciálnych ťažkostí pri realizovaní podobných aktivít vo vzdelávacom procese alebo osobnom živote. Porovnanie slovenského a inojazyčného prostredia (podľa toho, odkiaľ študent pochádza).

**The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations.
HEC**

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Photo by A. Huťková

Zistenia

- prevaha lokálneho (tematicky špecifického) pred globálnym (uvažovanie v širších kontextoch a dopadoch) v rámci táborov prevažuje ekologické; olympiády = enviro; súťaže – málo výziev na jazykové alebo literárne spracovanie (výnimka napr. **Zelený svet** – 26. ročník, téma: Lokálnosť je naša budúcnosť, liter. i výtvar. diela, **ekoworkshop Planet Lover** - napísať text s limitujúcim počtom slov na 3 témy. <https://ekoworkshop.sk/1-rocnik/>

Globálne vzdelávanie (výber):

CEVEV Malá Líška: Palmový olej, Odpad, Hra na rybárov (spotreba), Deň pre prírodu

KOSIT: Aký vplyv má naše spotrebiteľské správanie na zmeny klímy, nové návyky v cirkulárnej ekonomike...

Ekoworkshop OZ Planet Lover – prepojenie na EYOF BB 2022 – 5 odporúčaní, témy: voda, energia, doprava, dopad, potravinový odpad

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations. HEC

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Apelatívnosť, adresnosť, pozitívna motivácia

- Zadrž vodu! Polej strom! Napoj zvieratá!
- Zachráňme mokrad'!
- Zatoč s odpadom!
- Zaostri na Zelenú školu, Pripime si s planétou, Preč s odpadom
- **Interrogatívne:** Čo máme v koši?, Čo to tu kvitne?, Čo to tu bzučí? (hmyz), Kto býva na strome?
- **Zvolania:** Vyčistené! Vysadené!; Hurá von!; Zaži na ranči!
- **Heslá/slogany:** Leto v divočine je to pravé!; Hravo – Zdravo – Tvorivo; Nikto nie je príliš malý na to, aby niečo zmenil

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations. HEC

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Kreativita

- práca s liter., kult. pamäťou, metaforika – prototypové vlastnosti

Jar s Ferdom Mravcom, Pilné včielky Medulienky, Bystré sovičky, Pod dekou, Prebúdzanie spáčov, Voda nad zlato,

- zvukomalba:

Potvorky v potoku, Zaži na ranči!, Drobce v ekocentre, Na túru s Naturou

- atraktivita cudzieho jazyka

Pura Natura, Sunny Forest Camp, Férové banány

- zložené slová – invenčné, originálne

Ekotábor, ekOtázky, enviroza, enviropátračka, EkoKvíz, envirospektrum, envirofilm, ekotopfilm, Eko-Alarm, ekodielnička, geobádateľňa, ekostopa, SadOVO, ElektroOdpad, (Jedloles)

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations. HEC

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

Pozrime sa na motiváciu a existenciu rôznych ocenení v oblasti ochrany životného prostredia!

- Pátranie na internete, rozdelenie cien – vysvetlenie sprievodnej lexiky (napr. čo je to osвета);
- Zozbierané ocenenia sa rozdelia medzi jednotlivcov. Každý predstaví (stručne charakterizuje) jedno ocenenie kolektívu).
- Ktoré z ocenení Vás najviac zaujalo a prečo?
- Zadanie pre skupinu inojazyčných študentov - posluš a diskusia:

ATLAS – Envirocena nadácie VUB 2022 - https://www.youtube.com/watch?v=SY1O_0i1L9w

Zdroje - výber

Enviroportál. <https://www.enviroportal.sk/environmentalna-vychova/ekostrediska>

GRÖHLING, B.: Environmentálna výchova bude na školách povinná. 22.04.2022 - Tlačové správy – Ministerstvo.

Dostupné na: <https://www.minedu.sk/b-groehling-environmentalna-vychova-bude-na-skolach-povinna/>

Interná koncepcia EV do r. 2030 (SAŽP) <https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalna-vychova-a-vzdelavanie/interna-koncepcia-ev-do-roku-2030/>

JEMELKA, P. Úvod do environmentální problematiky. Univerzita Cyrila a Metoda v Trnave. FF. 2008

MATĚJČEK, T. a kol.: Malý geografický a ekologický slovník. Nakladatelství České geografické společnosti. Příručka pro školy i veřejnost. Praha 2007.

<https://zivica.sk/>; <http://www.malaliska.sk/>;

<https://ekoworkshop.sk/> ; <https://www.minzp.sk/iep/publikacie/ekonomicke-analyzy/co-vas-tej-skole-ucia.html>

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

-
- Visegrad Fund
-
-

Ďakujem za pozornosť!

Anita Huťková
Filozofická fakulta UMB v Banskej Bystrici
anita.hutkova@umb.sk

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations

Photo by A. Huťková

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe. This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.